

Komentář Odborného panelu (SCOPUS)

FORD: 5.6 Political Science

Komentář vypracoval: doc. PhDr. Ondřej Ditrych, MPhil. Ph.D., prof. PhDr. Vít Hloušek, Ph.D.

Datum zpracování: 16. září 2022

The research field of FORD 5.6 continues to lack somewhat in international comparison of production of excellent bibliometric results. Political Science has been established relatively recently and, like other social sciences, is adversely affected by limited institutional and research project support as much as the path dependency of erstwhile ideologically conditioned paradigms and norms according to which research is conducted. That said, in recent years a positive dynamic may be witnessed with regard to the production of internationally competitive research outcomes. A bibliometric analysis is a relevant instrument for evaluation of the field, even if, understandably, it illuminates only certain facets of research organisations' output. In view of the current trends in science evaluation, it may be worth positively evaluating research organisations' commitment to open science even when this may partially adversely impact their bibliometric results. In terms of the field profile, D1 and Q1 remain underrepresented in international comparison. The national field performs relatively equally in Q2 and Q4, while Q3 is markedly overrepresented. This is because several national or regional journals that based on the data are very popular as publication outlets for Czech researchers are found in this quartile. The leading research organisations both in terms of representations in top Qs and overall production indexed in the Web of Science are Charles University and Masaryk University. Overall, the utility of a bibliometric analysis based on SCOPUS is highly disputable. Since bibliometric results of valuable situated research may now be evaluated in M1, there remains no sound rationale for doubling the bibliometric analysis for 5.6 Political Science.

Zejména díky možnosti přihlášení bibliometrizovatelných výsledků do M1 v M17+ je **využitelnost bibliometrické analýzy založené na výsledcích databáze SCOPUS pro FORD 5.6 Political Sciences velmi diskutabilní**. Výhodou databáze SCOPUS je schopnost zahrnout více relevantních výsledků situované vědy. Bez podrobnější obsahové analýzy nicméně nelze spolehlivě stanovit, kolik z přihlášených výsledků v časopisech pouze v databázi SCOPUS je skutečně výsledkem situovaného výzkumu pokrývajících lokálně významná témata, nebo témata obecnější, avšak z relevantní lokální perspektivy. Zároveň databáze ve svém Q4 zahrnuje množství časopisů, o jejichž kvalitě, mezinárodní relevanci anebo vazbě na obor lze úspěšně pochybovat. **Ve srovnání s loňským hodnocením se počet oborových časopisů indexovaných ve SCOPUS s přiděleným kvartilem**

výrazně zvýšil. Zatímco jejich průměrný přepočtený počet v hodnotícím období 2016-2019 byl $n = 552$, v nyní hodnoceném období 2016-2020 dosahuje téměř *trojnásobku*, $n = 1372$. Pro srovnání, průměrný přepočtený počet oborových časopisů s přiděleným kvantilem ve WOS za stejné období dosahuje hodnoty $n = 251$.) SCOPUS také ve srovnání s WOS hůře odstiňuje publikace v predátorských časopisech (cf. Macháček a Srholec 2017).

Protože bibliometrizable výsledky včetně výsledků situované vědy je nyní možno zohlednit a posoudit hodnotiteli ve vzdáleném hodnocení (M1), odpadá hlavní možný přínos provádění dvojité bibliometrické analýzy.

Základní otázky – Obory FORD

- 1. Jaká je úroveň oboru v ČR v mezinárodním srovnání? (Je podle vašeho odborného názoru komentovaný obor – při pohledu neomezujícím se pouze na bibliometrická data - na úrovni srovnatelné s vyspělými zeměmi? Případně srovnatelný se zeměmi s obdobnými, pro daný obor relevantními, podmínkami - kulturními, ekonomickými, společenskými ...)**

Úroveň oboru, zde míněna jako bibliometrická klasifikace publikací výsledků výzkumu a schopnost účinně přispívat k rozvíjení celosvětového stavu poznání je u disciplín v tomto FORD ve srovnání s vyspělými západními zeměmi nižší.

Politologie je v českých podmínkách mladou společenskovědní disciplínou. Rozvoj oboru kromě toho brzdí, podobně jako u jiných společenských věd, omezená institucionální a účelová podpora; stejně jako path dependency v dobách minulých ideologicky podmíněného paradigmatu a norem výzkumu, projevující se například vyšším negativním dopadem systémových pobídek bývalého kafemlejnku. Z hlediska makrostruktury se tento rozvoj kromě toho odehrává na semiperiferii globální disciplíny, na jejíž pole ve hře o dopad místní badatelé, navzdory postupující internacionalizaci oboru, vstupují znevýhodnění nižší centralitou ve výzkumné síti a menším kulturním kapitálem.¹

- 2. Je tato úroveň adekvátně reflektována zpracovanou bibliometrickou analýzou? Je zde rovněž možnost stručně uvést významné znaky publikační kvality a publikační zvyklosti oboru neobsažené v analýze Modulu 2.**

Bibliometrická analýza je obecně relevantním nástrojem hodnocení stavu oboru a výzkumných organizací, i když pochopitelně nasvětčuje pouze část jejich působení (počet publikací s potenciálem přispět ke globálnímu rozvoji oborového poznání a robustnost základů pro jeho produkci). Významnými chybějícími částmi celkového obrazu, které ale zároveň může zachycovat hodnocení v M1, jsou například kvalitní monografie, v rostoucí míře publikované i u renomovaných a výjimečně dokonce

¹ Převzato z oborového komentáře výsledků pro FORD 5.6 Political Science v databázi Web of Science.

špičkových zahraničních nakladatelů (např. Yale University Press); a výsledky výzkumu a vývoje aplikovaného výzkumu s vysokou společenskou relevancí.

Bibliometrická analýza výsledků vědy může, při absenci systémových zvýhodnění nebo naopak znevýhodněných oborů nebo jejich skupin, účinně bránit nevěcným vlivům, které do něj mohou vstupovat.

Zároveň by měla zůstat pouze jednou součástí celkového hodnocení, a kontextuální interpretace výsledků bibliometrické analýzy by měla klást překážky pro komodifikaci vědy a poznání, ke kterému může jednostranný důraz na bibliometrii svádět. S ohledem na západní trendy hodnocení vědy by v systému hodnocení výzkumných organizací měly být rovněž hledány způsoby zohlednění principů open science – včetně toho, že přihlášení k nim se může dílčím způsobem negativně projevovat v jejich bibliometrickém hodnocení.²

Proti Web of Science (n = 472) zahrnuje SCOPUS za sledované období výrazně vyšší počet výsledků (n = 1954). Loni, před významným rozšířením počtu časopisů (viz výše), dosáhl tento počet pro období 2016-2019 výše n = 1432.

Tvar oborového profilu se nicméně meziročně významně neproměnil. Nadále tak vykazuje poměrně silné zastoupení Q2 (30 %) a Q3 (32 %) a relativně nízký počet výsledků v Q4 (17 %), který poměrně ostře kontrastuje se zastoupením Q4 u výsledků ve WOS (52 %) mj. v důsledku odlišného řazení časopisů indexovaných v obou databázích do kvartilových pásem.

Ve srovnání s celosvětovou produkcí vykazuje oborový profil přes navýšení nadále zhruba dvakrát nižší poměrnou produkci v D1 a v Q1. (Po navýšení počtu časopisů je nyní rozdíl v produkci v Q1 výraznější, loni byla poměrná produkce v tomto kvartilu nižší o polovinu.) Podobného % ve srovnání se světem dosahuje produkce v českém oboru v Q2 a Q4. Proti tomu výrazněji vyššího publikačního výkonu dosahuje obor v nejvíce zastoupeném kvartilu Q3 (32 %, proti 21 % ve světě jako celku).

Vysvětlení je nasnadě. V Q3 se totiž po celé nebo většinu hodnotícího období nacházela komparativně vyšší koncentrace oblíbených českých, popř. regionálních časopisů: Politická ekonomie (k nepolitologickému charakteru její produkce viz komentář o bibliometrické analýze pro Web of Science), Sociologický časopis, Sociální práce, Politologický časopis, Humman Affairs (slovenský časopis), Lex Localis (slovinský časopis) ale například, poněkud kuriózně, i časopis Kontakt s podtitulem Journal of Nursing and Social Sciences related to Health and Illness.

3. Do jaké míry se informace o nejvýznamnějších periodických v databázích WoS a Scopus překrývá? Nakolik přináší Scopus podstatné informace o oboru navíc?

Bibliometrická analýza SCOPUS zahrnuje publikace v lokálně zavedených nebo uznávaných časopisech neindexovaných ve Web of Science. V českém prostředí sem

² Ibid.

v období pokrytém hodnocením H21 patří např. Politologický časopis, Mezinárodní vztahy, New Perspectives nebo CEJISS. Zároveň vzhledem k výrazně menší restriktivnosti obsahuje i řadu časopisů z hlediska oboru velmi nejisté relevance a kvality.

Rozdíl v oborovém profilu proti WOS je daný jednak vyšším rozpětím u vyšších kvartilů, kam se umisťují výsledky indexované v obou databázích, které ve WOS byly řazeny do kvartilů nižších, zejména ale zátěží na místní a regionální časopisy, z nichž většina ve WOS nebyla během hodnoceného období indexována.

Proti bibliometrické analýze Web of Science analýza SCOPUS nepřináší žádné podstatné údaje o oboru navíc (viz úvodní poznámka). Zahrnutí bibliometrizovatelných výsledků situované vědy do M1 odstraňuje možný přínos, kterou tato analýza měla.

4. Má obor vysokou úroveň své produkce ve srovnání se světem? Dochází v daném oboru k nadprodukcí v méně kvalitních segmentech? Pokud ano, jak byste ji vysvětlili?

Bibliometrická analýza umožňuje nahlédnout na toto srovnání pouze z hlediska oborového profilu, tj. % zastoupení jednotlivých kvartilů na indexované produkci. Z tohoto pohledu ve sledovaném období zaznamenal obor přibližně dvakrát nižší poměrnou produkci v D1 a Q1, srovnatelné produkce v Q2 a Q4 a výrazněji vyšší produkce v Q3.

Vysvětlení tvaru oborového profilu nabízejí odpovědi na otázky 1) a 2).

5. Dochází k významným překryvům s jinými obory, zejména u článků ve vyšších pásmech? Můžete to stručně okomentovat? Odpovídají publikace klasifikované jako D1 a Q1 předpokládaným obsahem a zaměřením skutečně výzkumu v oboru FORD do jakého jsou přiřazeny (viz seznam jednotlivých článků v přílohách).

Překryv s jinými obory je v D1 velmi vysoký. Pouze 9 z 129 článků (7 %) řazených do tohoto pásma bylo publikováno v časopisech vedených výhradně ve FORD 5.6. Podobně jako v loňském roce je nejvyšší překryv patrný s FORD 5.4 Sociology. (Z výsledků za sledované období se jedná, stejně jako v H20, o 84 % všech výstupů v D1.)

Z celkového počtu 403 článků v D1 a Q1 s jistotou svým obsahem a zaměřením do FORD 5.6 Political Science nespadá spíše malá část, odhadem ≤ 10 %. Bez pochyb to lze konstatovat u 5 výsledků publikovaných v časopisech Annals of Global Analysis and Geometry (Q1), který je ve skutečnosti časopisem matematickým, u výsledku Can Nutrition or Inflammation Mediate the Age-Cognition Association among Older Adults z oboru gerontologie (D1), u výsledku Assessing Forest Availability for Wood Supply in Europe (Q1) nebo u kuriózního výsledku Investigating Some of the Factors that Affect the Selection of Shelter Cats by Adopters in the Czech Republic v Anthrozoos (Q1).

6. Jaké VO jsou podle oborových bibliometrických zpráv v daném oboru nejvýznamnější z hlediska produkce v D1 a Q1? Odpovídá významný podíl na špičkových výstupech relativně velikosti VO (viz refereční údaje a vaše znalosti oboru)?

Na prvním místě mezi výzkumnými organizacemi s výsledky D1 i Q1, a zároveň i celkovým objemem bibliometrizovatelných článků se umísťují Univerzita Karlova a Masarykova univerzita. V produkci Q1 je následuje několik dalších veřejných výzkumných univerzit, 2 soukromé vysoké školy a 2 veřejné výzkumné instituce.

Ze srovnání počtu výsledků v Q1 / celkového objemu výsledků vyniká, že 3 instituce s podílem Q1 v první desítce se neumísťují mezi prvními deseti výzkumnými organizacemi podle podílu na oboru; a naopak, 3 instituce vedené v první desítce podle podílu na oboru (Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích a Univerzita Hradec Králové) se neobjevují v tabulce nejvýznamnějších organizací podle produkce Q1.

Podobně jako u výsledků indexovaných ve WOS se významný podíl na špičkových výstupech zdá u předních institucí rámcově odpovídat relativní velikosti relevantních výzkumných programů v daných výzkumných organizacích.

7. Jaký je bibliometrický profil nejdůležitějších z těchto VO ve srovnání s benchmarky (svět, ČR)? Dosahují dle bibliometrie světové úrovně, případně ji převyšují?

Univerzita Karlova dosahuje lepšího zastoupení proti národnímu průměru pouze v D1 a Q1, stejně jako v H20 už nikoliv Q2. V Q3 a Q4 je % poměr její produkce s národním profilem shodný. (Proti patrné anomálii z H20 už nemá poměrně vyšší než národní podíl v Q4.) V D1 i Q1 ale zůstává nadále pod světovou úrovní, naopak podobně jako v případě národního oborového profilu vykazuje, z důvodů vyššího zastoupení tohoto kvartilu v oborové produkci popsanych v odpovědi na otázku 2), ve srovnání se světem vyšší % produkci v Q3.

Masarykova univerzita dosahuje mírně vyššího podílu výsledků v D1 a Q1 ve srovnání s národním oborovým profilem, stejně výše dosahuje v Q2, mírně vyšší podíl produkce vykazuje v Q3 a naopak znatelně nižší podíl zastává Q4 (9 %). Ve srovnání se světem dosahuje menšího % produkce v D1 a Q1, ale vyššího v Q2, výrazně vyššího v Q3 a stejného v Q4.

8. Je podle vašeho názoru bibliometrický výkon zásadní také z hlediska mise těchto VO? (Např. některé VO věnující se aplikovanému výzkumu mohou mít významný výkon v M2, ale z hlediska jejich mise nemusí mít zásadní úlohu.)

Ano, v obou případech se jedná o výzkumné univerzity.

9. Změnila bibliometrická analýza SCOPUS zásadním způsobem Váš pohled na některou z hodnocených VO?

Ne.

10. Existují v oboru VO, které podle Vašeho názoru produkují významný podíl národních výsledků, přesto se mezi špičkovými VO podle bibliometrie neobjevují?

Ne.